

МОТИВАЦІЙНИЙ ЛИСТ

На посаду виконавчого директора Українського культурного фонду

Поява флагманських культурних інституцій нового типу — УКФ, Інституту книги, Українського інституту, Довженко-Центру — стала ознакою якісної постреволюційної реформації й модернізації української культури.

Український культурний фонд є найавторитетнішою інституцією, яка сьогодні визначально впливає на культурний ландшафт країни. Гранти УКФ сьогодні є найпотужнішим «стероїдом» для втілення культурних ініціатив і проектів. Інститут експертів є гарантом того, що кошти розподіляються прозоро, а проекти є релевантними запитам цільових аудиторій.

На посаді виконавчого директора Українського культурного фонду моїм першочерговим завданням буде розробка стратегії діяльності фонду на наступні 10 років. Єдина стратегія має стати результатом відкритого обговорення із провідними публічними інтелектуалами, лідерами думок, митцями, письменниками та культурними менеджерами і враховувати попередній досвід та національну специфіку.

На превеликий жаль, як показав досвід останнього року, успішність і дієвість нових культурних інституцій дуже прив'язана до їхніх очільників. Узалежнення від персоналій — тривожний симптом, який вказує на те, що новим інституціям бракує інституційної стабільності. У таких умовах моїм першочерговим завданням стане забезпечення незалежності УКФ й утвердження його репутації флагманської інституції, яка буде ефективною і впливовою незалежно від прізвища очільника.

Одне із ключових завдань виконавчого директора УКФ — знайти формат, у рамках якого будуть ефективно перетинатись інтереси політичних еліт, партнерських інституцій та митців. Слід зазначити, що утвердження спільних інтересів не може переростати у сервільність. Моєю метою є формування конструктивних програмних наративів, здатних об'єднати мистецьку спільноту довкола спільної мети. Інституційна стабільність УКФ має спиратися на синергію між усіма діячими креативних індустрій та політичним класом.

Прикро, але закон про УКФ сьогодні існує у своєрідному вакуумі. Саме тому УКФ потрібне дієве політичне лобі, яке сприятиме синхронізації закону із бюджетним і податковими кодексами. Метою моєї діяльності на посаді виконавчого директора УКФ буде лобіювання необхідних змін у законодавстві й створення єдиного алгоритму дій постанов про порядок використання коштів.

Діяльність фонду має сприяти виробленню цілісних культурних наративів. Нові цільові програми мають глибше стимулювати міждисциплінарні, інклюзивні й крос-культурні проекти. Варто відзначити, що в умовах жорсткого наступу на УКФ з боку недоброчесного бізнесу, фонд повинен

підтримувати передусім ті проекти, метою яких є створення нових сенсів. УКФ має стати епіцентром творення національного Великого стилю і своєрідною лабораторією майбутнього, де перетинаються різні бачення розвитку української культури, формуються футурологічні візії і стратегічні проекти.

На жаль, тоталітарна спадковість досі відчутно впливає на сприйняття української культури у світі. Дуже часто українське мистецтво розглядають через колоніальну оптику. Це призводить до екзотизації України як країни третього світу, перетворює її на пасивний об'єкт дослідження й позбавляє власної суб'єктності.

Мета УКФ в таких умовах — допомогти українському мистецтву заявити про себе і дебютувати на світовій культурній арені. Для світу Україна цікава своїм вражаючим різноманіттям і мирним співіснуванням різних культурних універсумів. Приклад країни, через яку проходять множинні культурні, етнічні й релігійні фронтири і яка лежить на межі зіткнення великих цивілізаційних проектів є надзвичайно важливим для євроантлантичного ліберального дискурсу.

Одне із ключових завдань УКФ нині — це започаткування комплексної стратегії промоції українського мистецтва у світі. Вважаю, що для цього слід радикально поглибити співпрацю із зарубіжними грантодавчими інституціями, посольствами, галереями, дослідницькими центрами, кураторами й культурними менеджерами. Мета фонду — показати світові, що українська культура це не приклад постколоніальної «іншості», а взірць альтернативного культурного і цивілізаційного універсуму.

Фонд повинен сприяти формуванню культурного іміджу України через нашу присутність на ключових світових мистецьких майданчиках й подіях. Також важливо зосередитись на підтримці митців, які стануть нашими культурними амбасадорами у світі.

Наступний пріоритет діяльності фонду — це укладання карти пам'яті. Спеціальні програми УКФ повинні сприяти актуалізації національної пам'яті і популяризації ключових знакових подій і постатей, що мали визначальний вплив на українську культуру. Важливо, щоб постаті й знакові події переходили у статус суспільних патернів, набували значення культурних арт-феноменів і входили у ранг громадського надбання і у масову культуру. Необхідність вироблення спільних історичних наративів гостро постала у зв'язку із проектом меморіалізації Бабиного Яру, який опинився в епіцентрі жорстких дискусій й інтелектуальних баталій.

Одним із ключових пріоритетів діяльності УКФ має стати українізація світового мистецького ландшафту, шляхом підтримки перекладів ключових художніх і критичних творів. Ми повинні допомогти проектам, що

сприятимуть компенсації втрат, яких український інтелектуальний дискурс зазнав у тоталітарну епоху. УКФ має сприяти всесторонній розгерметизації української мистецької арени для зовнішніх впливів.

Вважаю, що на нинішньому етапі розвитку Фонд варто вберегти від будь-яких “офіційних гуманітарних доктрин”, які претендують на вузько-моністичне бачення української культури. Натомість варто забезпечити ліберальну і гнучку політику, яка буде сприяти утвердженню українського мультикультурного універсуму, який лежить в основі української ідентичності.

Ще один пріоритетний напрямок діяльності УКФ у моєму баченні — це запровадження нових “спеціальних програм” із визначеними фокус-темами. Зокрема на часі створення стратегічної програми, покликаної дослідити, законсервувати й відновити визначні архітектурні пам'ятки українського модернізму радянського періоду (у широкому діапазоні від монументалізму до бруталізму), які нині масово руйнуються і значення яких часто недооцінюється у публічному дискурсі або ж таврується як “тоталітарне”.

Незважаючи на значний прогрес у забезпеченні прозорості роботи фонду, все ще залишається проблемною сталість проєктів. Нова стратегія розвитку УКФ повинна сприяти створенню великих технологічних кластерів національного масштабу, *visionary environments* (візіонарних середовищ) та мозкових центрів, які слугуватимуть каталізатором трансформації і модернізації культурної галузі.

Фонд має врахувати нове етичне становище митця у сучасному світі, яке в останні роки змінилося у зв'язку із деконструкцією старих класичних патернів, пов'язаних зі статусом творця. Важливо підтримати ініціативи, спрямовані на мистецьке осмислення соціальної стигматизації, дискримінації та гендерної нерівності. Стратегічна місія УКФ — підтримка проєктів, які покликані сприяти утвердженню мультикультурного ідеалу, що є наріжним каменем стабільності більшості сучасних ліберальних демократій.

Варто заснувати українську фемінотеку, яка б осмислила чимало старих аксіом, пов'язаних із гегемонією патріархальних патернів, підтримати мистецькі практики, які дотримуються гендерно-чутливого погляду на мистецтво і проєкти, які сприятимуть покращенню балансу гендерної репрезентації у культурі. Не менш важливо створити спеціальну програму для міждисциплінарних культурних проєктів, пов'язаних із екологією.

На нинішньому етапі глобальної модернізації і трансформації української культури започаткування “спеціальних програм” стане сміливим і радикальним кроком, який сприятиме утвердженню ідеалу рівності,

солідарності й екологічно свідомості. Таким чином, фонд підтримає проекти, які є ракетноносіями прогресивних соціальних ідей.

Важливо зберігати розумний баланс між традицією і новаціями. Підтримка традиційної фолк-культури має відбуватися нарівні із підтримкою інноваційного мистецтва діячів нового “цифрового ренесансу”.

Ще одним пріоритетом моєї діяльності на посаді виконавчої директорки УКФ буде розширення культурної пропозиції у регіонах. Досвід останніх років показує, що лєвова частка заявок надходить від великих міст, які стали свого роду культурними метрополіями. УКФ має зосередити більшу увагу саме на локальних проектах і сприяти декомпозиції такої географії. Метою фонду є усунення дихотомії між метрополіями та периферією і забезпечення рівного доступу до культурних можливостей.

Метою діяльності Фонду має стати статусне й репутаційне зростання креативних митців та творчих професій і якомога глибша інтерналізація української культури і мистецтва: український мистецький компонент має стати помітною частиною світового культурного ландшафту сьогодення.

Я вірю, що УКФ стане тим ракетноносієм, що виведе українську культуру на орбіту міжнародного визнання і готова покласти усі свої зусилля, досвід і таланти для реалізації цієї шляхетної мети.

З повагою, Юлія Гершун.